

- KRÜPER. Beitrag zur Ornithologie Kleinasiens. Journ. f. Orn. 1875.
 KUMMERLÖWE—NIETHAMMER. Beiträge zur Kenntnis der Avifauna Kleinasiens. Journ. f. Orn. 1934.
 — — Zwei Beobachtungstage in der Umgebung Ankaras. Mitteil. ü. d. Vogelwelt 1934.
 PALUDAN. Zur Ornithologie des Zagrossgebietes. Journ. f. Orn. 1938.
 RADDE. Ornithologiae Caesariae. Kassel 1884.
 REISER. Ornithologiae Balcanicae. II. Wien 1894.
 SARUDNY. Dendrocopos syriacus milleri ssp. n. Orn. Monatsber. 1909.
 SCHENK H. Dendrocopos syriacus balcanicus Gengl. et Stres. újabb előfordulása. Aquila 1931—1934.
 SCHMITZ. Tagebuchnotizen aus Jerusalem. Orn. Jb. 1910, 1911, 1913.
 SCHRADER. Ornith. Beobacht. auf meinen Sammelreisen. Orn. Jb. 1891, 1892.
 STEWART. A preliminary List of Bird Weights. The Auk 1937.
 STRESEMANN. Avifauna Macedoniae. München 1920.
 — Dryobates major balcanicus in Südbulgarien. Orn. Monatsber. 1923.
 — Die Vögel der Elburz-Expedition 1927. Journ. f. Orn. 1928.
 TRISTRAM. On the Ornithology of Palestine. The Ibis 1866.
 VASVÁRI. Új harkály a magyar faunában. Állattani Közl. 1930.
 WEIGOLD. Zur Ornithologie Nordwestmesopotamiens und Innersyriens. Journ. f. Orn. 1913.
 WITHERBY. An Ornithological Journey in Fars, South-west Persia. The Ibis 1903.

APRÓ KÖZLEMÉNYEK.

Sasölyv Kisesévpusztán. 1935 febr. 12-én a Dorog melletti Kisesévpusztán 2 verekedő sasölyv közül az egyik sérülten a földre esett, ahonnan az ottani uradalom emberei fölszedték s néhány napi fogság után ÖRY S. budapesti preparatóriumába küldték. A lesóványodott ♂ méretei: szárny 435, fark 220 (a két szélső evező külső zászlója szürke, a többié rozsdás színű), csüd 89, csőr a homloktól 35, a viaszhártától 25 mm. Súly 1040 g.
Dr. Greschik Jenő.

Fehér egerészölyv. 1935 ápr. 28-án TRINKL IMRE a Börzsönyi hegység szélén, az ipolytölgyesi erdőben fehér egerészölyvet lőtt, melyet a Magyar Nemzeti Múzeum madárgyűjteményének ajándékozott. A madár kotlófoltos ♀. Viaszhártája, csüdje s a szem fölött élesen szembetűnő pikkelye sárga, irisze világosbarna, karmai, csőre fehérek, a felső kávaéle azonban szürke. Az első nagy evezők széle és hegye, a kormánytollak széle s az alsó farkfedők halványszürkék, az utóbbiak gyenge harántszívozással. A tollazat többi része tiszta fehér. A madár egész hossza 570, szárnya 427, farka 250, csüdje 72, csőre a homloktól 38, a viaszhártától 28, szárnyterjedelme 1270 mm; súlya 1200 g.
Dr. Greschik Jenő.

Fakókeselyűkről és sasokról. 1935 máj. 24-én a fehérmegyei Száron fiatalabb korú fakókeselyű ♀ -t lőttek. Irisze világosbarna, lába világos kékecsszürke. Egész hossza 980, jobb szárnya 720, bal szárnya 730, farka 320, csüdje 109, csőre a homloktól 77, a viaszhártától 50. Lábujjainak hossza a karommal és a karom külön, jobb láb: 77, 36; 84, 36; 139, 33; 91, 29; bal láb: 77, 36; 84, 35; 139, 35; 89, 30 mm (az előlő karmok kopottak). Szárnyterjedelme 2550 mm. Begye és gyomra üres. Súly 6500 g. Petefészke 19×3.5×3 mm. Szívének súlya 46.620 g, a relatív szív súly a testsúly $\frac{0}{100}$ -ében 7.17 $\frac{0}{100}$. Májának súlya 85 g, a relatív májsúly

13-08⁰/₀₀. Egy másik példányt, fiatal ♂ -et, Kelebián lőttek aug. 19-én. Súlya 7000 g, szárnyterjedelme 2600 mm. 1936 jún. 5-én Hódmezővásárhelyen fogtak egy példányt (BERETZK). 1937 szept. 17-én Mezőhegyesen lőttek egy tojót. — 1935 okt. 24-én Mezőhegyesen ♂ nagy békászósast ejtettek el. Alsó teste és feje barna, háta és szárnyfedői erősen pettyesek, felső farkfedői fehérek, gatyája elől sötétbarna, oldalt vörhenyes színű. Egész hossza 640, szárnya 510, farka 265, csüdje 98, csőre a homloktól 43, a viaszhártától 32, szárnyterjedelme 1600 mm. Súlya 1045 g. Szívének hossza, szélessége és vastagsága 31 × 23 × 14 mm, súlya 4-950 g, a relatív szív súly 4-74⁰/₀₀. — 1930 dec. 24-én a Taktaközben Dr. HOMONNAY N. egy szirtisast lőtt (a példány a Budapesti Tudományegyetem Állatrendszertani Gyűjteményében van). 1936 jan. 27-én a Sátoraljaújhely melletti Viji-pusztán egy hím szirtisast került terítékre. Feje fakó rozsdássárga, farkának töfele fehér. Méretei : hossza 800, szárny 640, fark 360, csüd 98, csőr 54, — a viaszhártától 43, kiterjesztett szárnymérete 2080 mm, súlya 3250 g, begyében 92 g hús ; jobboldali sötétszürke heréje 10 × 3 × 2 mm. Szívének súlya 30 g, relatív szív súly 9-5⁰/₀₀. Májának súlya 42-5, relatív májsúly 13-46⁰/₀₀. 1939 jan. 8-án Taktaharkány mellett fogtak egy himet. — 1938 okt. 26-án a fehérmegyei Zámolyon fiatal parlagi sas himet lőttek. Méretei : szárny 640, fark 312, csüd 103, csőr 60, — viaszhártájától 47, kiterjesztett szárnymérete 2000 mm, súlya 3600 g, gyomrában és begyében 136-810 g hús és csont. Szívének súlya 26-025 g, relatív szív súly 7-52⁰/₀₀. Májának súlya 54-780 g, relatív májsúly 15-82⁰/₀₀. *Dr. Greschik Jenő.*

A gyurgyalag késői érkezése 1936 tavaszán. E madár tavaszi érkezésének országos középnapja máj. 3. SCHENK J. szerint 1916-ig legkorábbi érkezése márc. 26-án, legkésőbbi máj. 21-én volt. Azóta azonban kitűnt, hogy még később is észlelték, pl. 1925-ben máj. 25-én Tengelic (CSAPÓ), 1934-ben máj. 26-án Mezőkomárom, 160—200 db (PÁLDY), sőt GRÓF DÉGEN-FELD PÁL a hajdúmegyei Tégláson 1923-ban még jún. 4-én is megfigyelte átvonulóban. SZABÓ KÁROLY arról értesített, hogy 1936 máj. 18-án Isaszegen reggel 7 ó 55 p—8 ó 20 p-ig nagyobb méhes környékén 90—100 db tartózkodott, a rádióantennára és villanyvezetésekre csak addig ültek le, míg az elkapott méheket meg nem ették. 25 p mulva északi irányban eltűntek. A nógrádmegyei Borsosberény melletti nagy telepükre Ríz szerint máj. 1—3 közt érkeznek (volt év, hogy már máj. 10-én tojásukat találta : „Kócsag“ 1932. évf. 113. o.). Azonban 1936-ban HERZOG, boroszlói ornitológus máj. 20-án még egyetlen példányt sem talált ott. Olaszországban, Viareggiónál DINI 1933-ban még júl. 2-án is látott néhány délkeletről északnyugat felé vonuló példányt, jöllehet, ott rendszeren ápr. végétől máj. 20-ig jelenik meg (Riv. Ital. d. Orn. 1933. évf. 228—229. o.). Ezek az adatok azt mutatják, hogy a hazánkba rendszeren máj. elején érkező gyurgyalag tavaszi vonulása olykor nagyon megkésik s így megérkezése fészkelő telepeire sem várható minden esztendőben ugyanabban az időtájban. *Dr. Greschik Jenő.*

Előfordult-e a Fiumei-öbölben a nagy halfarkas ? CHERNEL „Magyarország Madarai“ című munkája II. kötetének 36. oldalán említi, hogy az ezredéves kiállításon, a fiumei főgimnázium gyűjteményében egy nagy halfarkasra bukkant, mely a Fiumei-öbölben lővetett. Ez lett volna egyetlen adatunk e madár előfordulásáról Nagy-Magyarország területén. Azonban CHERNEL tévedett, mert ezt a példányt nem a Fiumei-öbölben, hanem a Dalmáciához tartozó Curzola-szigetén lőttek 1894 nov. közepén,

mint ezt BRUSINA Zágrárból 1900 márc. 3-án keltezett levelezőlapján tudatta DR. MADARÁSZ GYULÁVAL, tehát faunánk madarainak névjegyzékéből törlendő. Ezért nem vette föl MADARÁSZ ezt a fajt „Magyarország Madarai“ című munkájába (403. o., német szöveg 612—613. o.). A példány DR. BABIĆ professzor szíves értesítése szerint ma is meg van, mint egyetlen nagy halfarkas a Zágrábi Múzeumban. (V. ö. még: BRUSINA Lovačko Ribarski Viestnik 1900. évf. 3—8. o., Journ. f. Orn. 1902. évf. 472. o.; A. DEGLI ODDI „Atlante Ornitologico“ 1902. évf. 518. o.; továbbá RÖSSLER, Glasnik 1902. évf. 17. o.). A volt fiumei főgimnázium gyűjteményében van ugyan egy „Lestris catarrhactes? Fiume, Quarnero“ névcédulával ellátott halfarkas, melyet kérésemre DR. PÁZMÁNY JENŐ volt szíves megmérni. Szárnya 310, csőre 35 mm. E méretekből kitűnik, hogy a példány nem a nagy halfarkas, már ALMÁSY (Orn. Jahrb. 1896. évf. 218—219. o.) sem tartotta annak.

Dr. Greschik Jenő.

Stercorarius parasiticus L. újabb előfordulása a Balatonon. 1938 IX. 19-én Tihany mellett ismét ékfarkú halfarkast lóttek, melyet a Biológiai Kutatóintézet a Nemzeti Múzeumnak küldött meg. Ugyanebben az időben, DR. MÉHES GYULA még négy más példányt figyelt meg. A madár a világos fázishoz tartozó fiatal tojó. Hossza 435, szárnya 322, farka 141, csúdj 47, csőre 30, kiterjesztett szárnymérete 1060 mm. Súlyja 373, szívósúlya 4-590 g, relatív szívósúlya $12.3\frac{0}{100}$. Fehéres petefészke $9.4 \times 3.2 \times 1.2$ mm, apró, pontszerű tüszőkkel. Fején a sapka, továbbá háta sötétbarna, előbbi fakórozdság, utóbbi elején fehéres, alján élénkebb rozdság szegélyezéssel. A felső farkfedők rozdság és sötétbarna harántfoltokkal. Testének alsó része fakó rozdsás színű szürkésbarna harántszírvonalakkal, melyek a lágyékon szélesebbek és a begy elején sötétebb örvvé sűrűsödnek. A kézevezők hegyén fehér, a karevezőkön és fedőkön halvány rozdsás színű szegély. A négy első evező szára fehér. A két középső, hegyben végződő kormánytoll 15 mm-rel hosszabb a többi kormánytollnál, valamennyinek végén a szár hegye kissé kinyúlik a zászlóból, ami az ékfarkú halfarkas fiatal példányaira jellemző. A láb színe világoskék, a lábszár végén kissé sötétebb; az úszóhártya előfele fekete; a csőr szürkésbarna hajló világoskék, a csőr köröm sötét szaruszínű. Az ék- és nyíl farkú halfarkas fiatal példányai olykor nehezen különböztethetők meg egymástól. Ilyenkor meghatározásunkat megkönnyíti a szóbanforgó madár testsúlya. A fiatal ékfarkú halfarkas átlagos súlya ugyanis 336-8, minimum 295 g (6 példány), viszont a fiatal nyíl farkú halfarkas átlagos súlya 231, maximum 257 g (SCHÜZ-től megmért 13 szeptemberi példány alapján).

Dr. Greschik Jenő.

Könnyező fák mint madáritatók. A székesfőváros nyilvános parkjaiban februárban a fák fölösleges ágait lemetszik. Ilyenkor nem egyszer megtörténik, hogy a fa törzse is megsérül. Ezeket a sebeken, melyeken nemcsak a kéreg, hanem a kambium is hiányzik, a szíjácsnak legfiatalabb rétege szabadon áll. Ismeretes, hogy rügyfakadás előtt a fákban erős nedváramlás indul meg, a talaj felengedésével szíjácsuknak legfiatalabb rétegeiben sok vizet tartalmaznak, mely az említett sebeken kiszivárog. Megfigyeléseim szerint ezt a szivárgó nedvet sok madár keresi fel, főleg veréb és cinke. Leglátogatottabbak a sérült juharfák, melyeknek nedve aránylag sok cukrot ($\frac{1}{2}$ —3%) tartalmaz.

Dr. Greschik Jenő.

Nagy kócsag télen. 1938 jan. 16-án a somogy megyei Középrigóc halastaván tévedésből, mert „fehér szürkegémnek“ tartották, egy nagy kócsag hímet lóttek. A madár már néhány napja a halastavon tartóz-

kodott. Méretei : szárny 445, fark 175, csüd 185, csőr 126 mm. A csőr felső kávájának töve narancssárga, többi része sárga; a csüd feketébe hajló sötétszürke. WEISZ TIBOR 1938 dec. 2-án és 3-án a Szegei Fehértavon 2 nagy kócsagot figyelt meg. Ezeket az újabb adatokat összevetve az „Aquila” vonulási jelentésével, továbbá WARGA összefoglaló jelentésével ugyanott a kisbalatoni fészektelepről, feltűnik az, hogy jelenlegi kis hazai kócsagállományunk mellett mily gyakran figyelték meg a nagy kócsagot a hideg évszakban, az ország területén. Nemcsak öreg példányok telelnek át, hanem fiatalok is, mint ezt az 1925 máj. 17-én a Kisbalatonon fiókakorában gyűrűzött s ugyanazon év dec. 16-án Apatin mellett lőtt példány bizonyítja. Ebben a tekintetben hasonlít a szürke- és vörösgémhez. Nem tipikus vonulómadár, nagy részük elvonul, kisebb részük az országban telel. A messzebbre vonulók téli szállásai is még Dél-Európában : Olasz- és Görögországban vannak. Fészkelő-telepére így igen korán, rendszeren márc. első harmadában, amikor a dankasirály és szárcsa tér vissza, olykor azonban már febr. közepe táján érkezik. Azok az adatok, melyek arról szólnak, hogy a mi nagy kócsagunk a trópusi Afrikában is előfordul, az újabb kutatások szerint nem helytálló, mert azok nyugaton Szenegáltól, keleten Kartumtól, sőt a Vörös-tenger mellékén már a 28. sz. foktól délre, nem az európai kócsagra, hanem egy más fajtára, a feketelábú és fészkelés idején fekete-csőrű *Egretta alba melanorhyncha* (WAGL.) nevű kócsagra vonatkoznak. A nálunk is előforduló *Egretta alba albat* vonulás idején, illetőleg télen Afrikában csak nagyon ritkán a Kanári-szigeteken és Marokkóban, gyakrabban Algirban és Tuniszban, egyes szerzők szerint Egyiptomban is észlelték. Megbízható adataink afrikai fészkeléséről nincsenek. A valamivel kisebb, de kócsagunkhoz közelálló amerikai kócsag, *Egretta alba egretta* (Gm.) elterjedésének déli területén, pl. Floridában télen is található, tehát állandó madár; északabbra fekvő fészektelepeiről azonban ősszel elvonul.

Dr. Greschik Jenő.

Adatok a *Coracias garrulus* táplálékáról. A szalakóta tápláléka az irodalom szerint általában rovar, százlábú, pók, féreg, csiga, béka, gyík és egér, ősszel gyümölcs, Dél-Európában főleg füge. REISER szerint a Strophadokon más táplálék hiányában, éhségtől elgyengült apró énekeseket is eszik. Eddig megvizsgált hazai gyomortartalmaiból feltűnően kevés gerinces került elő. PETÉNYI egy példányban gyík-, másikban kis békák csontjait találta. CSIKI 31 gyomorból csak egy esetben (3·2%) mutatható ki békacsontokat (Aquila 1905. évf. 325—327. o.). Ezzel szemben ECKSTEIN 45 németországi példányban 7 esetben (15·5%) talált békát. Más feltűnő jelenség volt a rózsabogarak eddigi teljes hiánya anyagunkban, jóllehet, a szalakóta élethelyein ezek a bogarak gyakoriak. 1938-ban 3 általam boncolt példány gyomrában talált állati maradványok, melyeknek közelebbi meghatározását özv. DR. BÁRÓ FEJÉRVÁRY GÉZÁNÉ-nak, DR. SZÉKESY-nek és DR. KASZAB-nak köszönöm, érdekes adatokkal gyarapítják eddigi ismereteinket : V. 28. Péteri-tó, ♀ : *Pelobates fuscus* 1, *Copris lunaris* 1, *Labidura riparia* 2. VI. 19. Rád, Somogy m., ♂ : *Aclypea undata* 2, *Copris lunaris* 1, *Anoxia pilosa* 1, *Anisoplia austriaca* 4. *Cetonia aurata* 2, *Cleonus piger* 1. VI. 19. Rád, ♀ : *Lacerta* sp. juv. 1, *Aclypea undata* 1, *Anisoplia austriaca* 3, *Cetonia aurata* 3, *Melolonthinae* sp. 1.

Dr. Greschik Jenő.

Csonttollúak és keresztesőrűek 1935-ben. A csonttollúak 1935-ben is megjelentek hazánkban, azonban sokkal kisebb számban, mint 1932/33

telén. Már 1934 őszén és telén is kaptunk értesítést megjelenésükről, így nov. végén és decemberben különösen Szeged vidéken jelentek meg nagyobb csapatok. 1935-ben a következő helyekről jelentették őket: II. 4 Solymár, II. 18 Budatétény, X. 25 Zsámbék, XII. 15 Tolna, XII. 27 Hort, Kóspallag, Mád. — A keresztcsőrűek 1935. évi nagy nyugateurópai kóborlásuk alkalmával hazánkat is tömegesen látogatták. A Budai hegyekben jún. közepén mutatkoztak az elsők. Azóta az ország számos vidékén, az Alföldön is jelentkeztek kisebb-nagyobb csapatok. Éger környékén nov. elején érzékeny kárt tettek a fenyőtobozokban. Debrecenben karácsony előtt tömegesen voltak láthatók. 1936 első hónapjaiban is még az ország területén voltak: I. 9 Esztergom, II. 6 Budai hegyek, II. 16 Brennbergbánya.

Dr. Greschik Jenő.

Csonttollú madarak és keresztcsőrűek Székesfehérváron. A hirtelen beköszöntött nagy havazás és a szigorú tél 1935 december vége felé meghozta a csonttollúakat is. Mintegy 200—300 példány volt látható a Fiúnevelő-otthon parkjában, majd 8—10-es csoportokra oszlottak és a város területén lévő Celtis-fákra vonultak. Három nap mulva eltávoztak. Sajnos, hogy védelmükről nincs kellő gondoskodás. 1936 február 26-án újból megjelent néhány példány. Keresztcsőrűek 1935 december elején jelentek meg és a lakóházak közvetlen környékét szállták meg. Feltűnt, hogy alig volt közöttük öreg és hím. Az ember közellétével nem sokat törődtek és zavartalanul bukdácsoltak a thúja ágai között, hogy terméseit fogyasszák. Megfigyeltem, hogy egyes gyümölcsfák rügyeit is bontogatták, sőt a *Chrysanthemum* száraz kórójára is rászálltak.

Radetzky Jenő.

Keresztcsőrű invázió Sáros-megyében. Általam eddig nem észlelt mennyiségben jelent meg Bártfa környékén 1935 június elejétől a kis keresztcsőrű. 15—60 darabból álló csapatai a fenyőfák tobozait nyitogatták nemcsak a sűrű fenyvesekben, hanem a városban is. Számuk csak 1936 januárjában fogyatkozott meg.

Weisz Tibor.

Csonttollúak megjelenéséről 1936—1938. — *Seidenschwänze in den Jahren 1936—1938.* 1936. I. 2. Nagymaros, I. 12. Esztergom, I. 14. Borsodi Bükk, I. 20 Budapest Népliget, I. 22 Mékényes, II. 27 Budapest Buda-keszi-út 50 darab, III. 12 Debrecen, IV. 10 Nagybjom. 1937: III. 7 Pestújhely, IV. 24 Kölked, XII. 20—1938. I. 13 Bakóca. 1938: I. 21 Ugod, II. 1—3 Hajduböszörmény, II. 28 Budapest-Városmajor Sopron, III. 20 Sopron, III. 22—23 nagy csapat a budapesti Városligetben, IV. 30 Duna-keszi.

Dr. Szalóky Navratil Dezső

Halványsárga *Circus cyaneus*. Tompán 1935 febr. 25-én halványsárga kékes rétihéja tojót lőttek, mely a Szegedi Egyetem alföldi madárgyűjteményébe került.

Weisz Tibor

Megkerült gólyagyűrű. Vonaton utazva Kassa és Eperjes között egy juhász rézveretű botján gólyagyűrűt pillantottam meg. Kérdésemre elmondta, hogy 1934 aug. havában mintegy 200 gólya szállt meg Ploské (azelőtt Lapispatak) község legelőin s ott találta aug. 19-én egy elhullott gólya lábán a „Rossitten B 53034” felírású gyűrűt.

Weisz Tibor.

Pásztormadár Sárosdon. 1937. máj. 25-én Sárosdon 40—50 drb. *Pastor roseus* lakmározott a cseresznyefákon.

Kasó Lajos.

A balkáni kacagógerle (*Streptopelia decaocto decaocto* Friv.) Székesfehérváron. Hazánk területén eddig három helyről jelentettek balkáni

kacagógerlét : Berettyóújfaluról, Bezdánról (Bács m.) és Monorról. Most Székesfehérvár is belépett azon helyek sorába, ahol e madár állandóan előfordul, sőt fészkel is. 1934, 1935 és 1936 évek telén ismételten volt alkalmam megfigyelni egészen közelről a baromfiudvarokban s itt szerzett megfigyeléseim a madár viselkedésére vonatkozólag teljesen egyeznek az eddigi hazai észleletekkel, sőt DR. HANS V. BOETTICHER Bulgáriában gyűjtött tapasztalataival is.

Radetzky Jenő.

Adatok a vörösbecg (Erithacus rubecula) bácsmegyei fészkeléséhez. A Dunát kísérő Baja (Bács-megye) környéki tölgyerdőkben elég gyakori a vörösbecg. Gyakoriságát bizonyítja, hogy többször találtam fészkelve. Fészket a terephez igazodva nemcsak korhadt faodukba, hanem a Duna szakadékos partjában levő üregekbe is építi. Egyik birtokomban lévő fészkeljat is ilyen üregben találtam. Az üreget a part felső részéről lecsüngő fű és szederindák takarták. Egyes tojásokon a pettyezés koszorút alkot a tojás tompább végén. Egy tojást találtam, melynek hegyes végén volt a koszorú. Gyűjteményemben levő tojások méretei :

Baja, Kádár-sziget, 1930 ápr. 26. 19.4×14.8 mm : 140 mg, 19.6×15 : 146, 19.5×14.9 : 139, 18.4×15.1 : 139, 19.5×14.7 : 136. Baja, panduri-erdő, 1930 máj. 1. 19.7×14.6 : 141, 18.9×14.5 : 137, 19.3×14.4 : 147, 19.2×14.1 : 140. Baja, szeremlei erdő, rombolt fészkekből 1930 jún. 3. 20.1×15 : 141, 17.9×14.4 : 138. U. o. 1930 máj. 11, rombolt fészkekből: 20.1×14.5 : 145.

Jánossy Tibor.

Madármegfigyelések a Mátra vidékén. 1935. július elején Mátrafüreden mindenütt gyakorinak találtam a csicsörkét, *Serinus canaria hortulanus* (L.). A hegyes vidék ismert madarai között nem hiányzott a fekete-harkály, *Dryocopus martius* (L.), az örvös galamb, *Columba palumbus* L., mely utóbbiból a Kékes-tetőn (1040 méter magasan) több párt találtam. A százados gyertyánfaerdő csendjében messzire elhallatszott bűgásuk. Ebben a magasságban egy *Motacilla alba* L. párt is figyeltem meg s néhány házi rozsdafarkút. Júl. 12-én, Mátrafüred mellett, a gyöngyösi kövesút mentén egyik kis szőlőben, a hazánkban eddig csupán elvétve előforduló kerti sármánynak, *Emberiza hortulana* L. előfordulását sikerült megállapítanom. A citrom sármánytól eltérő hivogató szólamára lettem figyelmes. Közeledtemre az egyik bokorról egy szőlőkaróra repült s módomban nyílt egész közelről a fajt pontosan meghatározni. Viselkedéséről azt következtetem, hogy második költésből származó fiókáit féltette tőlem.

Dr. Tariján Tibor.

A füstifecske fészében költő szürke légykapó. 1935 tavaszán egy szürke légykapópár, *Muscicapa striata* (PALL.) Békéscsaba belterületén, az egyik lakóház konyhabejárata feletti elhagyott füstifecskefészekben költött.¹

Dr. Tariján Tibor.

Lanius minor költése Pica pica fészekben. Gyakori eset, hogy egyik madárfaj más madárfajnak lakott vagy elhagyott fészket elfoglalja. Több alkalommal megfigyeltem a zemplénmegyei Taktaharkány község határában, hogy a vörösvérese és az erdei fülesbagoly elhagyott szarka- vagy varjúfészekben üttött tanyát. Ugyanezen a vidéken, az Osiska nevű puszta mellett vezető dűlőutat szegélyező akácfasorban, három alkalommal

¹ 1938 jan. 6-án a pestmegyei Péteri-tó közelében tanyai iskola épületének párkányán *Dr. Homoki Nagy Istvánnal* szintén megfigyelhetünk füstifecskefészek aljzatára épített fészekben költő szürke légykapót, *Dr. G. J.*

figyeltem meg, hogy a *Lanius minor* elhagyott szarkafészkekben költött. A gébicfészkek semmiben sem különbözött a vidéken költő többi gébicsek akácfaágain elhelyezett fészkeiktől, csupán a szarkafészkek sárcéséséjébe volt beillesztve. Felsőréste, mint minden jól megépített szarkafészkek, sűrűn volt boltozva és benne 5 fiatal tokos madár volt. E vidéken minden évben nagyban irtják a szarkákat és ezek elpusztulása után vehette könnyűszerrel birtokába fészkeiket.

Dr. Homonnay Nándor.

Anser albifrons nyári előfordulása. 1932 júl. 9-én Kőteleken (Szolnok-megye) a Tiszának egyik holt ágában egy *Anser albifrons*-t lőttem. Tavaszi, vagy téli vonuláskor megsebzett példány lehetett, mely sérüléséből 3 nappal később végzett megfigyelésem. Itt, az egyik halastó közepén, 4 darabot figyeltem meg távcsővel. Ezek súlyosabban sérültek lehettek, mert nem szálltak fel közeledtemre, hanem víz alá bukva menekültek a nád közé. Az elejtett nyáritollazatú példány a Budapesti Tudományegyetem állatrendszertani intézet bőrgyűjteményében van.

Dr. Homonnay Nándor.

Nagykócsag-adatok a Balaton környékéről. Az 1936-os esős év úgy látszik, kedvezett a kócsagoknak a Balaton környékén, mert nagyon gyakran voltak láthatók. Ez év tavaszán ugyanis sok olyan területet borított el a víz, mely más években száraz szokott lenni. Június elején a tihanyi külső tavon három darabot figyeltem meg, melyek a tihanyiak megfigyelése szerint itt már több napon keresztül voltak láthatók. 1936 július 14-én Balatonszárszó és Balatonszemes között lévő halastó mellett fekvő vizes réten figyeltem meg nyolc darabot. ENTZ professzor Balatonkenese közelében figyelt meg egy példányt, mely szintén húzamosabb ideig ott tartózkodott. Valószínűleg a nedves időjárás miatt a Kis-Balatonról kóboroltak el, mert bő táplálékot és kellő biztonságot találtak az ezévi áradások által keletkezett vadvizekben. 1936 augusztus havában több alkalommal megfigyeltem a Balatonlellei berek szomszédságában létesített halastavon két példányt a tóra ellátogató kisebb kanalasgém-csapatokkal együtt halászva a sekély vízben. 1937 augusztus második felében az asztóti réten figyeltem meg négy darabot. 1938 március 31-én a tihanyi félsziget Csúcshegy alatti Balatonpart nádszegélyében három darabot figyeltem meg. 1938 év április 27-én a szántódi berekben hat darabot láttam. A Balaton fenékpusztai részén, ahol kisebb-nagyobb nádasok vannak a Balatonparton 1938 tavaszán több alkalommal, különösen május hóban gyakran 8–10 darabot is megfigyeltem. Itteni gyakori jelenléte valószínűleg az *Alburnus lucidus* ivásával van összefüggésben, amikor is könnyűszerrel juthat nagymennyiségű haltáplálékhoz. A kócsagok és gémfélék a legjobb bizonyítékai annak, hogy a Balaton vízimadár bősége a Kis-Balaton ősmocsárhoz van kötve. Nyárutóján és ősszel a Balaton-környék vadvizeit, berkeit és halastavait keresik fel, amint ezt a gyűrűzés is bizonyítja.

Dr. Homonnay Nándor.

A nagy fakopáncs mint cinegepusztító. 1938 tavaszán Balatonszemes határában lévő erdőben egy tölgyfába vájt harkályodvat találtam, melyben fiatal mocsári cinegék (*Parus palustris*) voltak. Három nap mulva semmi neszt nem hallván, kinyitottam az odvat. A fenékén szétzúzott koponyával élettelenül hevert nyolc, már majdnem repülő cinkefióka. Nézetem szerint a cinke, mint korai költő, birtokába vette az akkor még lakatlan harkályodvat, viszont a harkály később, csak május elején látva a költéshez, visszafoglalta fészket és így estek áldozatul a cinkefiókák.

Az elpusztított fiókákat május közepén már nem találtam az odúban. Az odú oldalán lévő nyílás miatt a harkály kívájer mégegyszer olyan mélyre az eredeti odvát és a hónap végén már erőtlen sziszegés hallatott az odúból, jeléül annak, hogy a harkály fiókái voltak a fészekben.

Dr. Homonnay Nándor.

Érdekes madártelelőhelyek a Balaton mellékén. 1937 telén több napig tartó — 10—14 C^o mellett feltűnő volt a lellei berekben nagy számban áttelelő vízimadárság. Véletlen folytán rájöttem ennek magyarázatára. A berek sűrű, nagyobb kiterjedésű nádasait járva, több alkalommal térdig süllyedtem sekélyvízű iszapos fenékre. Olyan része ez a nádasnak, ahol nagyobb vastagságú tőzeg képződött és a rothadó vízínövényzettől keletkező meleg következtében a víz nem fagy be. A nép ezeket a helyeket ott „hevesek“-nek nevezi. De a széltől ledöntött vízínövényzet is kisebb-nagyobb vízterületeket boltoz be, melyeket a ráeső hó véd a fokozottabb lehűléstől. Ilyen helyek azonban csak akkor keletkezhetnek, ha a nagy hideg beállta előtt vastag hótakaró kerül a vízínövényzet fölé, mert ha a havazást nagy hideg előzi meg, akkor a hótakaró hiánya miatt befagy a víz és a rákerülő hóvédő hó akadályozza annak felolvadását. Ha ez tél elején következik be, akkor csak igen gyér számban fordulnak elő áttelelők. Ezeket a fedett telelőhelyeket sűrű növényzet veszi körül, melynek labirintusain keresztül jut a madár a be nem fagyott vízhez. Az ilyen menedékhelyeken télen a guvaton kívül a középső sárszalonna is előszeretettel tartózkodik.

Dr. Homonnay Nándor.

KURZE MITTEILUNGEN.

Adlerbussarde auf der Kiscsevpuszta. Am 12. II. 1935 wurden zwei kämpfende Adlerbussarde auf der Kiscsevpuszta bei Dorog beobachtet. Das eine Exemplar stürzte beschädigt zur Erde, wurde von den Leuten der Domäne ergriffen und einige Tage gefangen gehalten. Masse des abgemagerten Männchens: Flügel 435, Schwanz 220 (Aussenfahne der beiden äusseren Steuerfedern grau, der übrigen rostfarbig), Lauf 89, Schnabel von der Stirn 35, von der Wachshaut 25 mm. Gewicht 1040 g.

Dr. E. Greschik.

Weisser Mäusebussard. Am 28. IV. 1935 schoss E. TRINKL am Rande des Börzsönyer Gebirges ein weisses Mäusebussardweibchen. Wachshaut, Lauf und Schuppe ober dem Auge gelb, Iris lichtbraun, Krallen, Schnabel weiss, doch Rand des Oberschnabels grau. Rand und Spitzen der ersten grossen Schwingen, Rand der Steuerfedern und die Unterschwanzdecken blassgrau, letztere mit blassen Querbinden. Übriges Gefieder reinweiss. Länge 570, Flügel 427, Schwanz 250, Lauf 72, Schnabel von der Stirn 38, von der Wachshaut 28, Flugbreite 1270 mm; Gewicht 1200 g.

Dr. E. Greschik.

Über Gänsegeier und Adler. Am 25. V. 1935 wurde bei Szár, Kom. Fehér, ein jüngeres Gänsegeierweibchen erlegt. Iris lichtbraun, Füsse bläulichgrau. Länge 980, Flügel 720—730, Schwanz 320, Lauf 109, Schnabel von Stirn 77, von Wachshaut 50, Flugbreite 2550 mm. Magen und Kropf leer. Gewicht 6500 g. Eierstock 19×3.5×3 mm. Herzgewicht 46.620 g, relat. Herzgewicht 7.17^o/₁₀₀. Lebergewicht 85 g, relat. Lebergewicht 13.08^o/₁₀₀. Weitere Exemplare: 19. VIII. 1935 Kelebia, junges Männchen, Flugbreite

2600 mm, Gewicht 7000 g; 5. VI. 1936 Hódmezővásárhely; 17. IX. 1937 Mezőhegyes, Weibchen. — Am 24. X. 1935 wurde bei Mezőhegyes ein Schelladlermännchen erlegt. Rücken und Flügeldecken stark gefleckt, Oberschwanzdecken weiss. Länge 640, Flügel 510, Schwanz 265, Lauf 98, Schnabel von Stirn 43, von Wachshaut 32, Flugbreite 1600 mm. Gewicht 1045. Herz $31 \times 23 \times 14$ mm, Gewicht 4.950 g, relat. Herzgewicht $4.74\%_{00}$. — Steinadler: 24. XII. 1930 Taktaköz, 27. I. 1936 bei Sátoraljaújhely, Männchen. Masse des letzteren: Länge 800, Flügel 640, Schwanz 360, Lauf 98, Schnabel von Stirn 54, von Wachshaut 43, Flugbreite 2080 mm. Gewicht 3250 g, im Kropfe 92 g Fleisch, Rechter dunkelgrauer Hoden $10 \times 3 \times 2$ mm. Herzgewicht 30 g, relat. Herzgewicht $9.5\%_{00}$. Lebergewicht 42.5 g, relat. Lebergewicht $13.46\%_{00}$. Kopf fahl rostgelb, Schwanzbasis weiss. Am 8. I. 1939 wurde bei Taktaharkány ein Männchen gefangen. — Kaiseradler im Jugendkleid, ♂ 26. X. 1938 Zámoly, Kom. Fehér: Flügel 640, Schwanz 312, Lauf 103, Schnabel von Stirn 60, von Wachshaut 47, Flugbreite 2000 mm. Gewicht 3600 g, im Kropfe und Magen 136.810 g Fleisch und Knochen. Herzgewicht 26.025 g, relat. Herzgewicht $7.52\%_{00}$. Lebergewicht 54.780 g, relat. Lebergewicht $15.82\%_{00}$. Dr. E. Greschik.

Späte Ankunft des Bienenfressers im Frühling 1936. Landesmittel seiner Ankunft 3. V. Nach J. SCHENK bis 1916 früheste Ankunft 26. III, späteste 21. V. Seither wurde seine Ankunft jedoch auch noch später beobachtet, z. B. 25. V. 1925 Tengelic, 26. V. 1934 Mezökomárom, 1923 wurden bei Téglás, Kom. Hajdú sogar noch am 4. VI. Durchzügler gesehen. KARL SZABÓ beobachtete am 18. V. 1936 bei Isaszeg in der Nähe eines grösseren Bienenhauses 90—100 St. An ihren Brutplätzen bei Borsosberény erscheinen sie nach v. RÉZ zwischen 1—3. Mai, aber 1936 fand dort HERZOG am 20. Mai noch kein Exemplar. Aus diesen Angaben geht hervor, dass die Ankunft des Bienenfressers sich zuweilen sehr verspätet.

Dr. E. Greschik.

Zum angeblichen Vorkommen der grossen Raubmöwe bei Fiume. v. CHERNEL erwähnt in „Magyarország Madarai“ eine grosse Raubmöwe aus der Bucht von Fiume. Diese Angabe beruht aber auf einem Irrtum. Das betreff. Exemplar wurde nach einem Bericht BRUSINAS vom 3. III. 1900 an v. MADARÁSZ auf der Insel Curzola in Dalmatien erlegt und steht heute im Museum zu Agram (vgl. v. MADARÁSZ „Die Vögel Ungarns“ p. 612—613, BRUSINA Journ. f. Orn. 1902 p. 472). Eine Raubmöwe im früh. Obergymnasium in Fiume mit der Aufschrift „Lestris catarrhactes? Fiume, Quarnero“ ist nach den Massen, die mir DR. EUGEN PÁZMÁNY gütigst mitteilte: Flügel 310, Schnabel 35 mm, keine *skua*, bereits v. ALMÁSY (Orn. Jahrb. 1896 p. 218—219) hat dies bezweifelt.

Dr. E. Greschik.

Stereorarius parasiticus L. abermals am Balaton. Am 19. IX. 1938 wurde bei Tihany wieder eine Schmarotzerraubmöwe erlegt. Zur gleichen Zeit konnte DR. J. MÉHES dort noch 4 weitere Exemplare beobachten. Der erlegte Vogel, ein junges Weibchen der hellen Phase, hat folg. Masse: Länge 435, Flügel 322, Schwanz 141, Lauf 47, Schnabel 30, Flugbreite 1060 mm. Gewicht 373, Herzgewicht 4.590 g, relat. Herzgewicht $12.3\%_{00}$. Weissliches Ovar $9.4 \times 3.2 \times 1.2$ mm, mit winzigen Follikeln. Die beiden mittleren zugespitzten Steuerfedern überragen um 15 mm die übrigen mit Schaftspitzen versehenen Schwanzfedern. Die zuweilen schwierige Trennung der beiden kleinen Raubmöwen im Jugendkleide erleichtert

das Beachten des Körpergewichtes. Dieses beträgt bei jungen *S. parasiticus* im Durchschnitt 336-8, Minimum 295 g (6 Exemplare), bei jungen *S. longicaudus* hingegen im Durchschnitt nur 231, Maximum 257 g (nach 13 von SCHÜZ gemessenen Exemplaren).
Dr. E. Greschik.

Tränende Bäume als Vogeltränken. Beim Zurückschneiden der Bäume in den öffentlichen Anlagen Budapests im Februar werden manchmal auch einzelne Stämme verletzt. Aus den so entstandenen Wunden sickert der zu dieser Zeit im Splintholz der Bäume schon stark aufsteigende Saft, den, meinen Beobachtungen nach, viele Vögel, besonders Sperlinge und Meisen, aufsuchen. Am meisten werden verletzte Ahornbäume besucht, deren Saft verhältnismässig viel Zucker ($\frac{1}{2}$ —3%) enthält.
Dr. E. Greschik.

Silberreihher im Winter. Am 16. I. 1938 wurde beim Fischteich in Kőzéprigóc, Kom. Somogy versehentlich ein Silberreihermännchen getötet. Masse : Flügel 445, Schwanz 175, Lauf 185, Schnabel 126. Basis des Oberschnabels orange-gelb, übriger Schnabel gelb ; Lauf schwarzgrau. Am 2. u. 3. XII. 1938 beobachtete T. WEISZ am Fehérsee bei Szeged 2 Stück. Vergleicht man diese neueren Winterdaten mit denen in den Zugsberichten und in WARGAS zusammenfassendem Bericht über die Kolonie am Kisbalaton in der „Aquila“, fällt es auf, wie oft dieser Reihher, bei seinem heutigen kleinen Bestande, während der kalten Jahreszeit im Lande beobachtet wird. Nicht nur alte Exemplare überwintern, sondern auch junge, wie dies ein bei Apatin am 16. XII. 1925 erlegtes Exemplar bezeugt, das als Nestjunges am 17. V. desselben Jahres am Kisbalaton beringt wurde. In dieser Beziehung verhält sich also der Silberreihher ähnlich dem Grau- und Purpurreihher. Er ist kein tipischer Zugvogel. Nur ein Teil zieht weg in die Winterquartiere, die noch in Südeuropa liegen. Bei seinen Brutplätzen erscheint er schon sehr zeitig im Jahre, gewöhnlich im ersten Drittel März, zuweilen aber schon Mitte Februar.
Dr. E. Greschik.

Zur Nahrung der Blauracke. In den bisher untersuchten Magen ungarischer Blauracken wurden sehr wenige Wirbeltiere gefunden. Auffallend war auch das Nichtvorhandensein der Rosenkäfer, die doch am Aufenthaltsorte dieser Vögel häufig sind. Diese Lücke wird teilweise ausgefüllt durch die Analyse von 3 Magen (Aufzählung der gefundenen Tiere im ung. Text S. 96), aus der u. a. hervorgeht, dass auch *Pelobates fuscus* von der Blauracke verzehrt wird.
Dr. E. Greschik.

Seidenschwänze und Kreuzschnäbel im Jahre 1935. Bereits Ende November und im Dezember 1934 zeigten sich grössere Schwärme von Seidenschwänzen bei Szeged. 1935 wurden sie aus folgenden Orten gemeldet : 4. II. Solymár, 18. II. Budatétény, 25. X. Zsámbék, 15. XII. Tolna, 27. XII. Hort, Kőspallag, Mád. — Fichtenkreuzschnäbel besuchten während ihrer starken Invasion in Westeuropa im Jahre 1935 auch Ungarn. Im Ofner Gebirge wurden die ersten Mitte Juni bemerkt. Seitdem zeigten sich in vielen Gegenden des Landes, auch in der Tiefebene, kleinere-grössere Scharen. Bei Eger verursachten sie Anfang November empfindlichen Schaden an den Zapfen der Nadelbäume. In Debrecen konnten sie vor Weihnachten massenhaft beobachtet werden. Auch in den ersten Monaten 1936 waren sie noch im Lande : 9. I. Esztergom, 6. II. Ofner Gebirge, 16. II. Brennbergbánya.
Dr. E. Greschik.

Seidenschwänze und Kreuzschnäbel in Székesfehérvár. Der starke Shneefall gegen Ende Dez. 1935 brachte etwa 200—300 Seidenschwänze

nach Székesfehérvár, die sich dort 3 Tage auf den Celtisbäumen aufhielten. Am 26. II. 1936 erschienen wieder einige Exemplare. Fichtenkreuzschnäbel zeigten sich Anfang Dez. 1935 in der Stadt, meist Junge und bearbeiteten die Zapfen der Thujabäume und die Knospen der Obstbäume.

E. Radetzky.

Kreuzschnabelinvasion im Komitate Sáros. 1935 trat der Fichtenkreuzschnabel in der Gegend von Bártfa in grosser Menge auf. Von Anfang Juni beobachtete ich Scharen von 15—60 St. auf den Fichtenbäumen nicht nur in den Wäldern, sondern auch in der Stadt. Ihre Zahl verminderte sich erst in Januar 1936.

T. Weisz.

Blassgelbe Kornweihe. Am 25. II. 1935 wurde in Tompa ein blassgelb gefärbtes Kornweihenweibchen erlegt, das in die Sammlung der Szegeder Universität kam.

T. Weisz.

Wiedergefundener Storchring. Auf der Strecke Kassa—Eperjes bemerkte ich in einem Eisenbahnabteil auf dem kupferbeschlagenen Stocke eines Schafhirten einen Storchring mit der Aufschrift: Rossitten B 53034. Auf meine Erkundigung erzählte mir der Mann, dass im Aug. 1934 etwa 200 Störche sich auf die Weideplätze der Gemeinde Ploske (früher Lapispatak) niederliessen. Den Ring fand er am Beine eines am 19. Aug. verendeten Exemplares.

T. Weisz.

Rosenstare in Sárosd. Am 25. V. 1937 beobachtete ich in Sárosd 40—50 St. Rosenstare auf den Kirschbäumen die Früchte verzehrend.

L. Kasó.

Streptopelia decaocto Friv. in Székesfehérvár. Diese von Berettyóújfalu, Bezdán (Kom. Bács) und Monor bekannte Taube konnte ich im Winter 1934, 1935 u. 1936 in den Hühnerhöfen in Székesfehérvár wiederholt beobachten. Ihr Betragen entspricht dem bisher bekannten im Lande und dem von DR. H. v. BOETTICHER aus Bulgarien beschriebenen.

E. Radetzky.

Erithacus rubecula Brutvogel im Komitate Bács. Das Rotkehlchen ist in den Eichenwäldern an der Donau bei Baja ziemlich häufig, auch brütend fand ich es öfters, nicht nur in morschen Baumhöhlen, sondern auch in den Höhlungen des zerklüfteten Donauufers. Masse von Gelegen im ung. Text.

T. v. Jánossy.

Vogelbeobachtungen aus der Mátra. Anfang Juli 1935 beobachtete ich in Mátrafüred den Girlitz häufig. Auch Schwarzspecht und Ringeltaube fehlten nicht. Letztere auf dem Kékes (1040 m) in mehreren Paaren. Auf dieser Kuppe auch ein Bachstelzenpaar und einige Hausrotschwänze. Am 12. Juli konnte ich in einem Weingarten den in Ungarn nur stellenweise vorkommenden Gartenammer feststellen.

Dr. T. Tarján.

Grauschnäpper in einem Rauchschnäppernest brütend. Im Frühling 1935 brütete ein Grauschnäpper in einem verlassenen Rauchschnäppernest, das ober einer Küchentür im Innengebiet von Békéscsaba angelegt war.¹

Dr. T. Tarján.

¹ Am 6. VI. 1933 fanden wir mit Dr. St. v. Homoki Nagy auf dem Gesims des Schulgebäudes bei Péteri-tó (Kom. Pest) ebenfalls einen grauen Fliegenschnäpper, der sein Nest auf die Unterlage eines Rauchschnäppernestes gebaut hatte.

Dr. E. G.

Schwarzstirnwürger brütet in Elsternestern. Bei der Ósiskapuszta in der Nähe von Taktaharkány (Kom. Zemplén) beobachtete ich in drei Fällen, dass *Lanius minor* in verlassenen Elsternestern brütete. Diese Nester sahen genau so aus wie die auf Akazienbäumen gebauten, nur dass sie in die Kotmulde des Elsternestes eingebaut waren. Die Elstern werden hier jedes Jahr im Frühling stark dezimiert, so dass die Würger ihre Nester leicht in Besitz nehmen können.

Dr. F. v. Homonnay.

Das Vorkommen von Anser albifrons im Sommer. Am 9. Juli 1932 schoss ich bei Kőtelek (Kom. Szolnok) auf einem toten Arm der Theiss eine Blässgans. Möglicherweise handelt es sich um ein während des Zuges angeschossenes aber schon genesenes Exemplar. Das wird dadurch bestätigt, dass ich drei Tage später auf einem Fischteich in der Hortobágy vier weitere Exemplare beobachtete, die nicht fliegen konnten, sondern durch Untertauchen flüchteten.

Dr. F. v. Homonnay.

Beiträge zum Vorkommen des Silberreiher in der Umgebung des Balaton. Im Frühjahr 1936 herrschte in der Umgebung des Balaton sehr niederschlagreiches Wetter, so dass viele Flächen unter Wasser kamen, welche in anderen Jahren trocken liegen. Auf diesen überschwemmten Gebieten beobachtete ich bei verschiedenen Gelegenheiten Silberreiher. Anfangs Juni 1936 sah ich am „Äusseren Teich“ von Tihany 3 Exemplare. Am 14. Juli 1936 acht Exemplare auf einer neben einem Fischteich liegenden nassen Wiese zwischen Balatonszemes und Balatonszárszó. Prof. ENTZ beobachtete in Balatonkenese ein Exemplar. Im August 1936 beobachtete ich des öfteren einige Exemplare in den Fischteichen („Berek“) von Balatonlelle. In der zweiten Augushälfte 1937 sah ich auf der Wiese von Aszófő vier Silberreiher. Am 31. März 1938 beobachtete ich auf der Halbinsel Tihany unter dem „Csúcshegy“ im Rohrsaum des Balaton 3 Exemplare. Am 27. April 1938 sah ich in dem „Berek“ von Szántód 6 Stück. In dem Fenékpusztaer Teil des Balaton, wo am Ufer kleinere und grössere Röhrichte sind, beobachtete ich im Frühjahr 1938, besonders im Mai 8—10 Exemplare.

Dr. F. v. Homonnay.

Buntspecht als Feind der Sumpfmeise. Im Frühjahr 1938 fand ich bei Balatonszemes eine in einer Eiche angelegte Spechthöhle mit Jungen der Sumpfmeise. Als ich nach 3 Tagen wieder an den Baum kam, hörte ich kein Geräusch mehr aus der Höhle. Die Höhle öffnend, fand ich 8 fast flügge Meisenjunge mit eingeschlagenen Köpfen darin. Nach meiner Ansicht hatte das zeitig brütende Meisenpärchen die damals noch leerstehende Spechthöhle besetzt. Das Spechtpaar, das erst Anfang Mai ans Brüten geht, hatte dann später seine Höhle wieder zurückgenommen und bei dieser Gelegenheit mussten die Meisenjungen ihr Leben lassen. Die getöteten Jungen waren Mitte Mai aus der Höhle verschwunden. Die Spechte meisselten wegen der von mir in der Wand der Nisthöhle geschaffenen Öffnung ihr Nest noch einmal so tief in den Stamm und Ende Mai konnte man aus der Höhle schon schwaches Zischen vernehmen, als Zeichen dafür, dass im Neste Spechtjunge lagen.

Dr. F. v. Homonnay.

Interessante Überwinterungsplätze in der Balatongegend. Im Winter 1937 beobachtete ich bei 10—14 C° Kälte im Röhricht bei Lelle zahlreiche Überwinterer. Diese finden ihren Lebensunterhalt an Stellen, die wegen einer dichten Torfschicht am Grunde und wegen der durch faulende Wasserpflanzen erzeugten Wärme nicht zufrieren, ausserdem an Stellen, über die sich vom Winde gestürzte Pflanzen mit einer noch vor Eintritt

grosser Kälte versehenen starken Schneedecke wölben und so vor Abkühlung schützen. Besonders Wasserrallen und Bekassinen halten sich gern an solchen Stellen auf. Dr. F. v. Homonnay.

IRODALOM.

G. Niethammer. Handbuch der deutschen Vogelkunde. Herausgegeben im Auftrage der Deutschen Ornithologischen Gesellschaft. Band I. : Passeres. Mitarbeiter : L. v. BOXBERGER, H. DATE, W. D. EICHLER, H. HILDEBRANDT, H. KUMMERLÖWE, H. SICK, E. STRESEMANN. Leipzig, 1937. Akademi-Verlagsgesellschaft. XXIV+474 S. Mit 1 Farbtafel und 69 Abbildungen.

A fenti címen végre megjelent, hosszú előkészület után a német tudományos madártan kézikönyvének első kötete. Többen szövegeztek NIETHAMMER vezetése mellett, hogy a nagy és nehéz feladattal megbírkózhassanak. Mert az előző szerint az ornithológia egyes ágaiban nagyobb volt a haladás az új NAUMANN befejező kötetének megjelenési ideje — 1905 — óta, mint volt abban a 60—80 esztendőben, amely NAUMANN nagy munkájának I. és II. kiadása között eltelt. Mintául WITHERBY : A Practical Handbook of British Birds című munkája szolgált, melynek II. kiadása most van megjelenőben. A főbb irodalom felsorolása után a rendszertani részt a fajta és fajtakör definíciója, a vedlés és a mérési módszerek ismertetése vezetik be. Az énekesek családjának meghatározására szolgáló kulcs után az egyes családok, nemek és fajták sorrendben következnek, ez utóbbi kettő szintén meghatározó kulccsal. Az egyes fajtakörök elején az illető fajtakör elterjedését tárgyalja. Azután a fajtakörhöz tartozó fajták leírása következik ivar és kor szerint a szárny és testsúly méreteivel. A szárny-méreteket túlnyomó részben NIETHAMMER készítette német múzeumokban található, a fészkelés idejéből származó példányokról (a példányszám feltüntetésével). Más szakaszok : miről ismerhető fel a szabadban, általános elterjedése, elterjedése Németországban, vándorlásai, biotopja, fészkelése (csak a Németországban fészkelőké, az átvonuló és téli vendégek fészkelését nem tárgyalja a könyv), tápláléka, parazitái. A tojások leírása BOXBERGER-től, a paraziták felsorolása EICHLERTől származik. A nehezen meghatározható, speciális tanulmányt igénylő paraziták kevésbé érdeklik a field-ornithológust. Szerintünk a munka nyert volna, ha a paraziták szakasza helyett a táplálékról szóló részt tárgyalták volna bővebben. A munka csak a legfontosabb adatokat közli, rövid, tömör stílusban. A vaskos kézikönyvekhez szokott érdeklődő azért első pillantásra gyanakvással fogadja ezt a kis terjedelmű kötetet. Azonban belemélyedve tanulmányozásába, csakhamar rájön, hogy rövidsége mellett is nagyon tartalmas s a legújabb eredményeket is elébe tárva, számára könyvtárt pótol. A világos szövegrajzok egy része a határozást könnyíti, más része a madár elterjedéséről, vonulásáról, téli szállásáról tájékoztat ; a színes tábla a búbos cinke és sárga billegető németországi fajtáit ábrázolja. A német ornithológusok e munka kiadásával hálára kötelezték külföldi szaktársaikat is. Ára egész-vászonkötésben 15 Márka.

F. von Lucanus, Deutschlands Vogelwelt. Mit 43 farbigen Vogeltafeln von K. WAGNER und 13 farbigen Eiertafeln von G. KRAUSE u. A. DRESSEL. Verlag von PAUL PAREY in Berlin, 1937. VII+310 S.

A szerző, aki már több népszerűsítő madártani munkával gazdagította az irodalmat, jelen könyvében Németország madárvilágát tárgyalja.